

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrto leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrto leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 24. februarija 1893.

Politiški oddelek.
Nova večina.

IV.

Stranke so sicer zavrgle vladni program, ali s tem pa ta program nikakor še ni odstranjen. Iz raznih izjav gospodov ministrov pri budgetni debati lahko posnamemo, da bode vladi še vedno za nekako vodilo. Ravno zaradi tega je pa naša dolžnost, da nekoliko spregovorimo o njem.

Nemške konservativce je posebno razdražila točka, da se odloži vsako legislativno preminjanje državnega šolskega zakona. Njih nevolja je nam lahko umljiva. Z vladnim programom se verski šoli nismo v resnici oddalili niti za las, kakor se jej tudi približali nismo. Razmere v našem parlamentu so take, da ni misliti na versko šolo, naj bi jo vlada tudi pospeševala. Poleg tega je pa vlada obljubila, da se bode pri svojih naredbah ozirala na versko čuvstvo prebivalstva. Kacega pomena je ta obljuba, razvidelo se je posebno iz govorov levičarjev pri budgetni debati. Iz vseh je odmevala bojazen, da se bode z vladnimi naredbami uničil liberalni duh šolskih zakonov. Od izvajanja kacega zakona je pa tudi res včasih več odvisno, kakor od zakona samega. Posebno to velja o sedanjem šolskem zakonu. Ni dolgo, ko smo čitali v nekem dunajskem konservativnem listu, kaj se vse dá iz sedanjih šolskih zakonov v verskem oziru dobrega izvajati. Mej drugim se je tudi navajalo, da bi vsled nekih določeb sedanjega šolskega zakona se tudi otroci morali v šolah razdeliti po veroizpovedanjih. Ko smo vse to čitali, mislili smo si, čemu je bilo pač treba Liechtensteinovega predloga.

Glede na versko šolo je vlada, če je verjeti njenim besedam, konservativcem toliko obljubila, kolikor je le mogoče pri sedanjih razmerah. Mi Slovenci bi bili zadovoljni, da je nam v narodnem oziru pripravljena vlada toliko storiti, kolikor obeta konservativcem v versko-šolskem. Ali zastoj bi pa iskali v vladnem programu

kake točke, da bi vlada obetala vsaj naredbenim potom ozirati se na želje ali recimo na narodno čuvstvo slovenskega prebivalstva.

Iz povedanega naj pa še nikdo ne sklepa, da morda mi odobrujemo sedanji šolski zakon in smo proti njegovi spremembi. Mi sami priznavamo, da je potrebna prememba in to pa zaradi tega, ker se dá izvajati tudi jako liberalno v slabem smislu te besede. Dobro bi bilo, da bi se v zakonu samem dala boljša jamstva za versko vzgojo, da ne bi bilo vse tako odvisno le od dobre volje vlade in njenih organov. Mi smo le konstatovali, da je vlada obljubila nemškim konservativcem, kolikor je mogla pri obstoječih razmerah.

Konservativci to tudi sami dobro vedo, da vlada dalje iti ne more, ker dobro poznajo razmere v parlamentu. Toda stvar ima vso drugo politično stran. Glavna točka njih politike je verska šola. Pri njih bi že tudi dosti od njih programa ne ostalo, ko bi popustili versko šolo. Narodnega vprašanja pri njih ni, s svojimi socijalnimi reformami si pa dosedaj konservativci pri prebivalstvu nikakor še niso pridobili posebnega zaupanja. Moč zjedinjenih kristijanov na Dunaji je v njih socijalnem programu, o nemških konservativcih pa tega trditi ne moremo. Verska šola je točka, na katero se opira njih zaupanje pri narodu. Če jim je vlada sedaj tako odkrito njih težnje po verski šoli zavrnila, gotovo jih je to kaj nemilo dirnilo. Pomisliti je treba, da stališče konservativnih poslancev ni tako trdno, kakor si mnogi mislijo. Razmer ne smemo soditi le po številu članov kacega katoliškega političnega društva.

V mnogih krajih že konservativci imajo nevarne nasprotnike. Židovski liberalci jim niso nevarni, ali nevarne jim postajajo druge stranke, kakor Lienbacherjeva in pa kristijanski socijalisti. V državnem zboru kristijanski socijalisti in konservativci navadno vzajemno postopajo, ali v resnici je pa mej tema strankama že hud boj, ki se je videl že v odsekih linškega katoliškega shoda. Lienbacher je pa v solnograškem deželnem zboru že pripravil konservativce ob večino. Poleg tega se pa

pojavnjajo razne kmetske stranke, ki sedaj še niso tako nevarne, ali vendar se ne ve, če ne pridejo kedaj do večje veljave. Mej konservativci samimi je več frakcij, pojavlja se mej njimi stranka, ki ni zadovoljna s postopanjem sedanjih zmernih državnozbornih zastopnikov, stranka, ki je v versko-političnem oziru to, kar je v narodnem in državnopravnem oziru mladočeška na Češkem. Vse te stranke utegnejo porabiti nevspehe sedanjih konservativnih državnozbornih zastopnikov. Tak nevspeh je pa vsekako to, če vlada zdaj kar naravnost izreče se proti premembi državnih šolskih zakonov. Res je to le moraličen udarec, ker faktično stvari nič ne premeni, ali nasprotniki bodo znali ta udarec dobro porabiti pri volitvah. Lahko bodo kazali na to izjavo v dokaz, kako malo vlada sedanje konservativne poslance poštevata, da se upa kar tako naravnost odkloniti njih želje. Da vlada ni tako odločno povedala svoje misli, temveč jo malo zavila v kake neodločne fraze, pa bi se konservativci bili lažje zadovoljili z njenim programom.

Tako pa jim ni družega kazalo, kakor odločno se izreči proti vladnemu programu. Za nas Slovence je to dobro. Sedaj so pripravljene konservativci z nami solidarno postopati. Da je pa vlada jih zadovoljila, pa Bog ve, kako bi bilo. Mej konservativci jih je jako mnogo, ki so že bili nas pripravljene pustiti na cedilu. To vemo iz precej gotovega vira, in tudi konservativni slovenski državni poslanci tega ne morejo tajiti, ako hočejo biti odkritosrčni. Zaradi tega se pa mi nikakor ne strinjamo z onim listom, ki je že izvajal iz tega, da so se izrekli nemški konservativci solidarno z nami, da moramo z njimi hoditi po drni in strni, ker le tako moremo priti do narodnih pravic. Vprašati moramo, bi li nemški konservativci bili z nami solidarni, ko bi jim vlada bila versko šolo obljubila proti temu, da prepusté nas Slovence ponemčevanju. Če ne, potem solidarnosti s konservativci nemškimi ne smemo toliko važnosti pripisovati, da bi zahtevali, da naj naši poslanci z njimi brezpogojno hodijo in se vežejo. Mi sicer nismo proti zvezi z nemškimi konservativci in smo jo že celo zagovarjali, ali odločno pa ugovarjamo temu, da bi naši poslanci morali ostati še z njimi v zvezi, ko bi se nam v narodnem oziru ponudile ugodnejše in naravnejše zveze in bi bilo po drugi poti več upanja, da pridemo do narodnih pravic, ravno tako kakor bi konservativni Nemci tudi nas zapustili, ko bi brez nas upali priti do verske šole. Sedaj je pa seveda potrebno, da naši poslanci ostanejo v dosedanji zvezi, ker je za nas vsekako najugodnejša. Politične razmere sedaj silijo nas pa tudi nemške konservativce, da vkupno sodelujemo. Kadar se pa razmere premene, bode pa pač modrost naših državnozbornih zastopnikov odločila, katera pot je za nas boljša, ker zapremo v njih slovensko domoljubje, da se ne bodo dali zapeljati na kaka napačna pota.

Politični pregled.

Stremayrjev ukaz. — Predsednik najvišjemu sodišču Stremayr je, kakor znano, zaukazal, da mora to sodišče razpravljati vse stvari le v nemščini in se zatorej vsi nenemški akti poprej morajo preložiti v nemščino. Ta ukaz je vzbudil mej Čehi in Poljaki veliko nevoljo, ki je tem večja, ker je predsednik v dotičnem ukazu imenoval nenemške jezike „tuje.“ Zaradi te razburjenosti se je najvišjemu sodišču zdelo potrebno nekoliko odjenjati. Pri neki obravnavi se je že po tem ukazu čitala rabsodba nižjega sodišča v češčini. Zagotavlja se pa, da za Galicijo pa ta ukaz sploh ne velja, ker je v Galiciji tudi notranji uradni jezik poljski.

Mladočehi. — Dr. Herold je v Rišanu govoril o političnem položaju. Izrekel se je, da bodo Mladočehi tako dolgo pobijali sedanji vladni sistem, da ga vržejo in dosežejo češko državno pravo. Za skupno delovanje z moravskimi Čehi in veleposestniki pa on ni, ker ti podpirajo sedanjo vlado. Da bi Mladočehi hitro kaj dosegli, dr. Herold ni obetal, temveč je rekel, da je treba potrpljenja, ker velike stvari se hitro ne dosežejo.

Hohenwart v poljskem klubu. — Vodja konservativcev grof Hohenwart je osebno šel v poljski klub se zahvaliti za častitanje k njegovi sedemdesetletnici. Pri tem je pa obrnil se do Polakov, da bi še nadalje podpirali konservativni klub. Poljaki so Hohenwarta navdušeno sprejeli in mu tudi podporo obetali.

Hohenwartov klub in Mladočehi. — Hohenwartov klub je pismeno izrekel mladočeškemu svoje obžalovanje zaradi smrti najstarejšega mladočeškega poslanca dr. Trojana, kajti z njim niso zgubili le češki poslanci zvestega tovariša, temveč domovina jednega najplemenitejših mož. — Pa tudi od drugih strani so došle Mladočehom podobne izjave. Pokojni dr. Trojan je bil namreč občno spoštovan zaradi svoje značajnosti in marljivosti. Skoro vse svoje dolgo življenje je deloval v javnosti. Že pred 1848. letom si je prizadeval, da pridobi češčini pravice v javnem življenju. V tem burnem letu se je udeleževal narodnega gibanja in od 1860. leta sem je pa vedno v postavodajnih zastopih. Z njegovim imenom je združen velik del novejših češke zgodovine.

Dolenjeavstrijski deželni zbor sedaj zboruje. V njem so hude debate zaradi premembe dunajskega občinskega reda. Ker liberalci preveč brezozirno postopajo, manjšina neče prihajati k seji dunajskega mestnega zastopa, ki vsled tega ni sklepčen, ker mora za sklepčnost biti navzočih dve tretjini odbornikov. Posli mestnega zastopa se vsled tega reševati ne morejo. Liberalna stranka je torej sprožila v dolenjeavstrijskem deželnem zboru misel, da naj se dunajski občinski red tako premeni, da bode za sklepčnost zadoščala prisotnost polovice mestnih zastopnikov. Protisemitje se pa z vso silo upirajo taki premembi.

Petdesetletnica papeževega škofovanja praznovala se je po vsem katoliškem svetu prav slovesno. V Rimu samem bila je na predvečer razsvetljava. Na slavnostni dan imel je papež sv. mašo, pri kateri je bilo 60.000 ljudij, ki so ga navdušeno pozdravili. Papež, ki je bil trden videti, dal je blagoslov z močnim glasom. Čestitk prejel je papež nebrojno. Mej drugimi so mu brzojavno čestitali tudi ruski car, knez črnogorski, švicarski zvezni svet in pa ruski minister notranjih stvari. V imenu ruskega carja izročil je papežu še posebej Izvoljskij lastnoročno carjevo pismo z darilom.

Italija. — Poslanec Zerbi, ki je bil zapleten v sleparije pri rimskih bankah je v ječi umrl. S tem rešenih je gotovo še mnogo drugih podkupljencev, ki bi bili sicer po Zerbiju gotovo pred sodiščem ovadeni.

Bolgarija. — Bolgarski odbor v Rumuniji izdal je na vse v tujini živeče Bolgare poziv, ki gre na to, da se v spomin prince Ferdinandove zaroče nabere pet milijonov frankov